

Informatiebijeenkomst 2016

Welkom!

september / oktober 2016

Agenda

Voorstellen

Deelnemersonderzoek 2016

Jouw pensioen

Communicatie

Jaarverslag 2015

Afwikkeling contract NN

Resultaten

Beleggen

Verantwoord beleggen

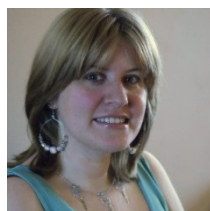
Even voorstellen: bestuur

Even voorstellen: pensioenbureau

Nieuw:

Verantwoordingsorgaan

- Geeft oordeel over gevoerde beleid
- Adviseert het bestuur
- Heeft de nieuwe visitatiecommissie voorgedragen

Samenstelling na de verkiezingen eind 2015:

Nynke Dalstra, Erik Goldsteen, Madeleine Inckel, Hans Bus,
Martien Würdemann, Jos Reinders, Arie Vijfhuizen

Deelnemersonderzoek 2016

Opkomst:	24,7%	(1111)
Onder actieven:	25,5%	(680)
Onder gepensioneerden:	23,5%	(423)

Wat zeggen jullie over pensioen?

Een zeker pensioen betekent voor mij...

Waarom pensioen?

Pensioen is inkomen bij:

- Ouderdom
- Overlijden
- Arbeidsongeschiktheid

Pensioen is ook het afdekken en delen van risico's.

Pensioen in Nederland:

- drie pijlers:
 - 1 AOW (overheid)
 - 2 Pensioen (via werkgever)
 - 3 Aanvullingen (individueel)
- een pensioenpot van ruim € 1.300 miljard
- veel fundamentele en politieke discussies

Jouw pensioen

CDC: 'Collective Defined Contribution' - ieder jaar bouw je een deel van je pensioen op;
het opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,875%;
opbouwen doe je over maximaal € 101.519.

Premie: je betaalt zelf **8,2%**; de werkgever vult dit aan:
- voor deelnemers in compartiment DHV tot **28,1%**;
- bij compartiment Haskoning is dat tot **25,9%**.

Risico: de risico's liggen bij de deelnemers (bijvoorbeeld een te lage dekkinggraad). Als het slecht gaat met het fonds, stort de onderneming niet bij.

Jouw pensioen

Keuzes

Jij bepaalt zelf (binnen de regels):

- wanneer je met pensioen gaat
(eerder stoppen dan op 67 jaar kan)
- of je tijdelijk een hogere uitkering wilt
- of je met deeltijdpensioen gaat
(wel even overleggen met de werkgever)
- of je je ouderdomspensioen verhoogt of verlaagt door het
aanpassen van het partnerpensioen
(voor verlagen is toestemming van je partner nodig)

Communicatie

Nieuwsbrieven, website (o.a. dekkingsgraad), UPO, informatiebijeenkomsten, etc.

Zelf checken: life events.

Interessante documenten van het fonds: startbrief, pensioenbrochure, formulieren, reglement en jaarverslag.

Kijk op pensioenfondshaskoningdhv.nl en mijnpensioenoverzicht.nl.

Website

Vernieuwd!

Volledig met Pensioen123

Meer informatie, minder klikken

Bezig met bouw mijn-omgeving

Afwikkeling contract NN

Compartiment Haskoning bestaat financieel uit twee delen:

- herverzekerd: garantiecontract bij Nationale-Nederlanden
- eigen beheer

Garantiecontract: alle pensioenen opgebouwd tot en met 31 december 2014 onder het NN-contract.

Afspraak met NN:

- de per eind 2014 opgebouwde pensioenen blijven premievrij achter bij NN, zonder voortzetting van de overrentedeling;
- NN verhoogt alle pensioenen eenmalig met 1,6% en garandeert de tot 1 januari 2015 opgebouwde pensioenen, incl. deze verhoging.

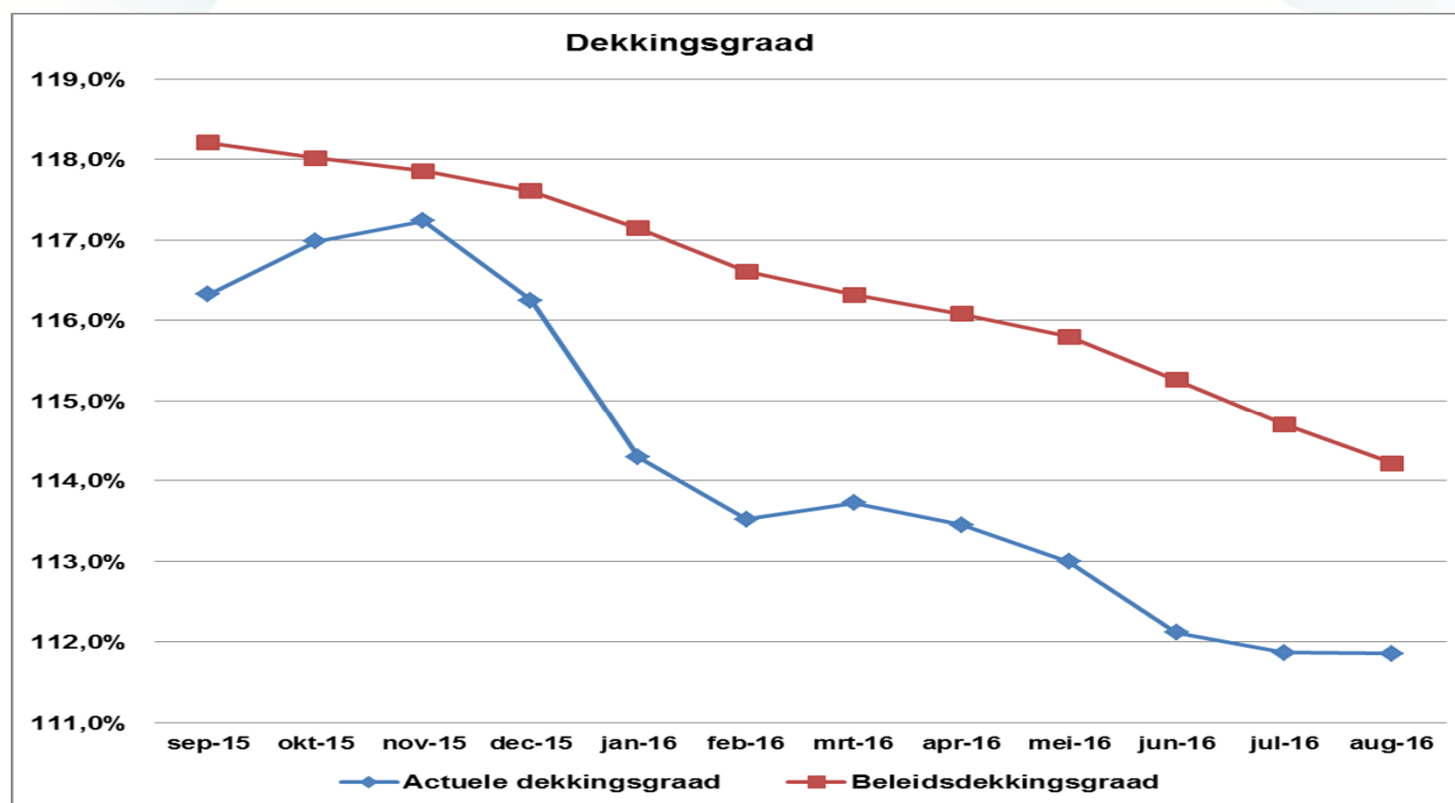
Ons pensioenfonds betaalt uit wat het van NN ontvangt (voor het herverzekerde deel).

Dekkingsgraad Haskoning (31/08/2016)

De dekkingsgraad van compartiment Haskoning is **111,9%**.

De beleidsdekkingsgraad van compartiment Haskoning is **114,2%**.

Over de afgelopen 12 maanden ziet het verloop er als volgt uit:

Verhogingen van pensioenen Haskoning

Pensioenen per 1 april **2015** verhoogd met 0,87% (deelnemers) en 0,38% (gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden)
- uitbetaling met terugwerkende kracht vanaf 1 april 2016.

Pensioenen per 1 april **2016** verhoogd met 1,53% (deelnemers) en 0,54% (gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden).

Let op: de verhogingen over 2015 en 2016 zijn nog niet verwerkt in het UPO.

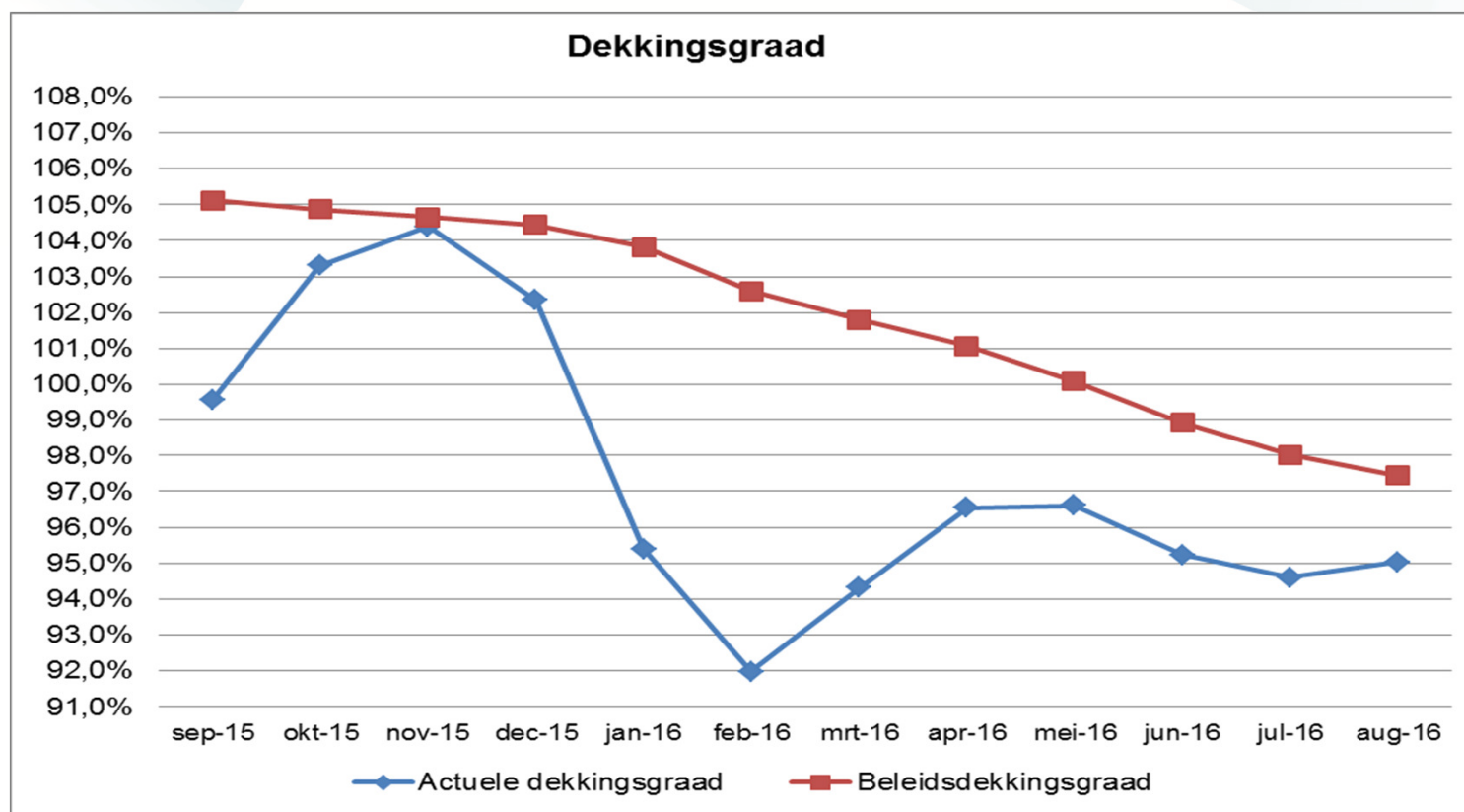
Vanaf 2017: één UPO met daarin de verhogingen en de eenmalige compensatie van NN.

Dekkingsgraad DHV (31/08/2016)

De dekkingsgraad van compartiment DHV is **95,0%**.

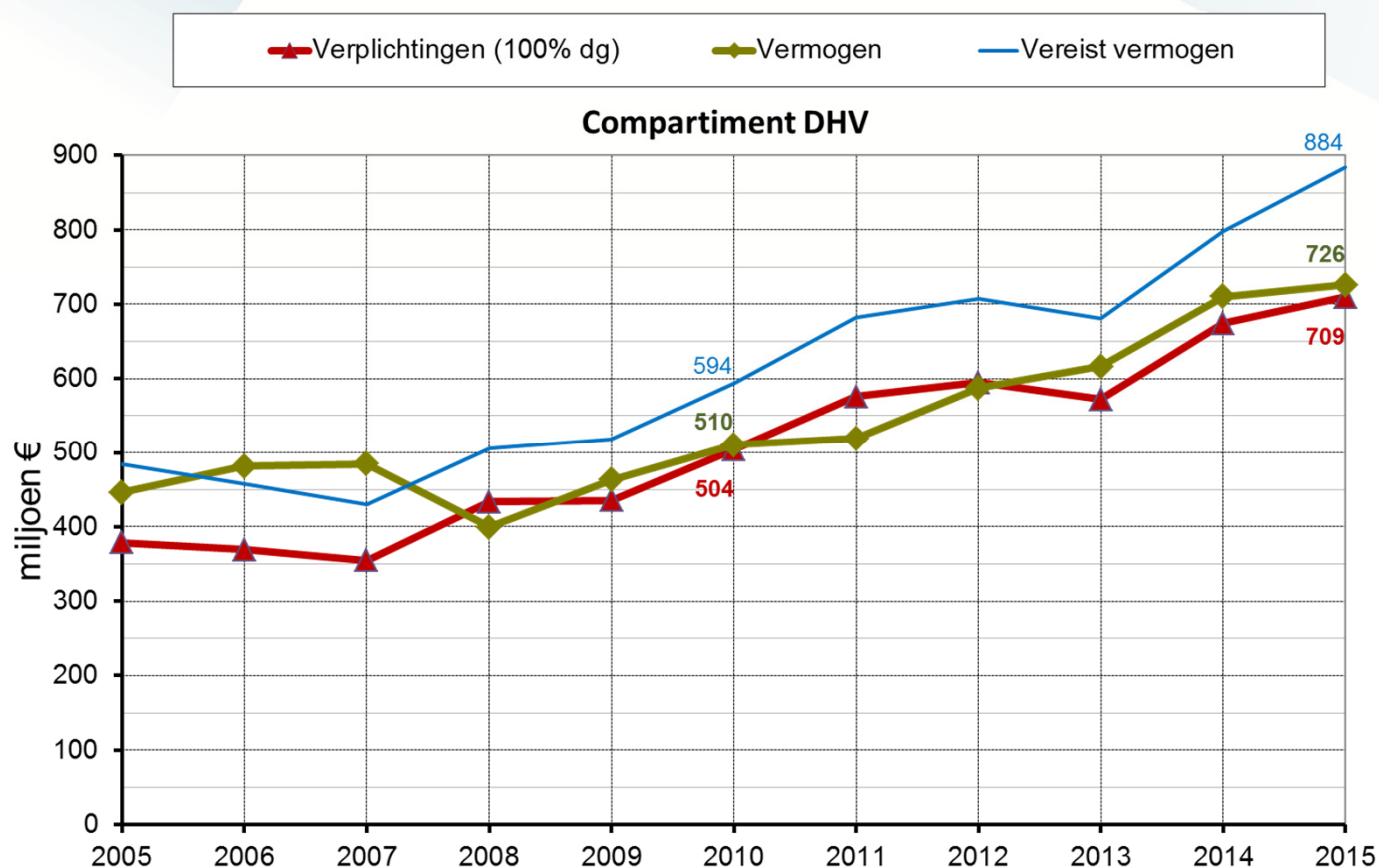
De beleidsdekkingsgraad van compartiment DHV is **97,4%**.

Over de afgelopen 12 maanden ziet het verloop er als volgt uit:

Ontwikkeling DHV

Rendementen zijn goed (maar niet goed genoeg bij de historisch lage rente en de daardoor nog sterkere toename van verplichtingen)

Kans op verlagen pensioenen DHV

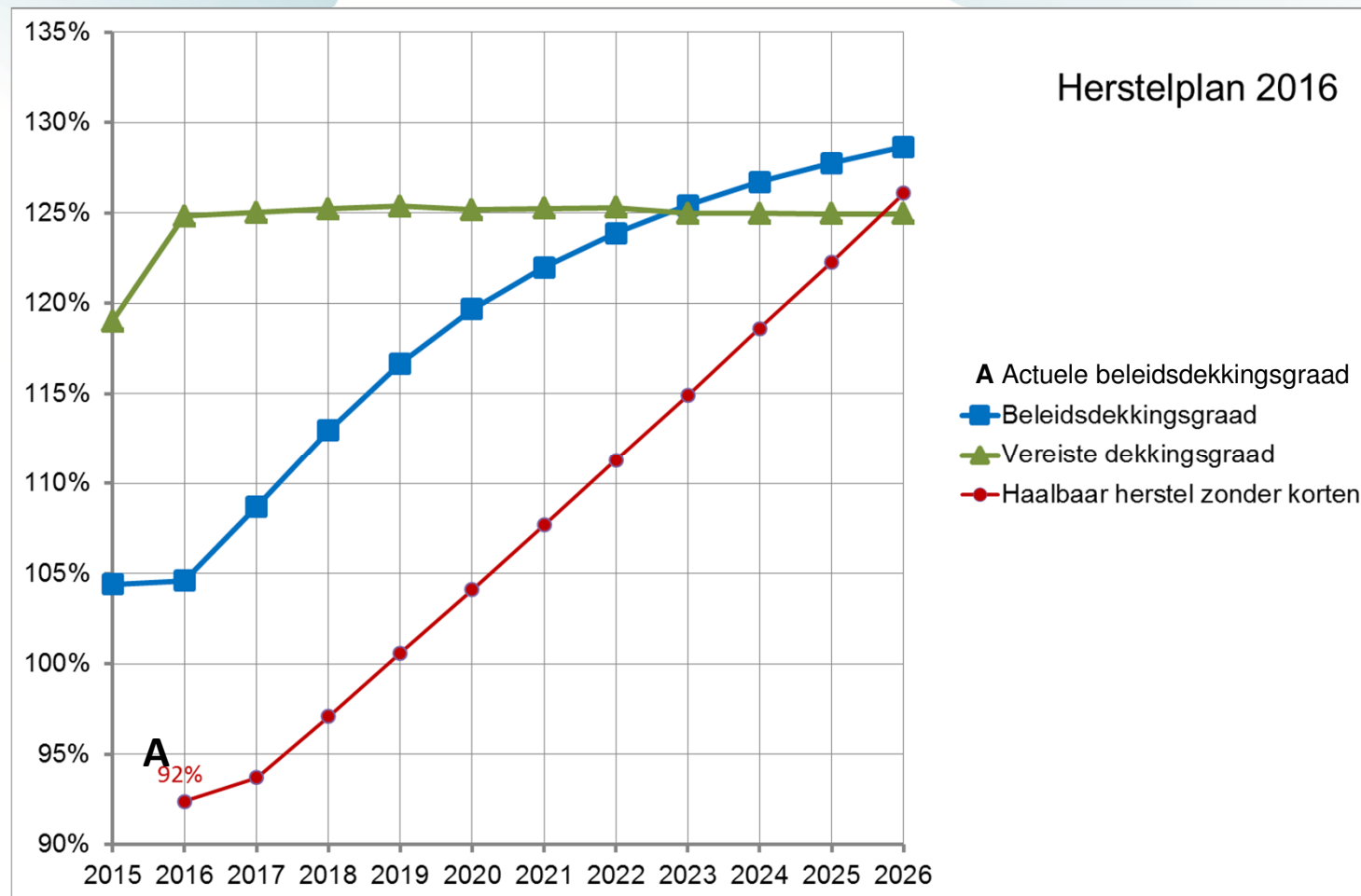
Compartiment DHV staat er niet goed voor.
Net als vorig jaar is de boodschap: verhoging van de pensioenen in compartiment DHV verwachten we niet de komende jaren.

Inmiddels kunnen we verlagingen van de pensioenen in 2017 en/of daarna niet uitsluiten als economie niet verbetert.

Het nieuwe financiële toetsingskader heeft meer buffers en zekerheid ingebouwd. Twee effecten:

- pensioenen kunnen minder snel worden verhoogd
- pensioenen worden niet ineens, maar gespreid verlaagd

Prognose conform herstelplan DHV

Voorbeeld Verlagen pensioenen

Belangrijk: de kritische dekkingsgraad.

Dit is de grens die aan het einde van het jaar bepaalt of we de pensioenen moeten verlagen.

Stel: de kritische dekkingsgraad is eind 2016 92%.

De werkelijke dekkingsgraad is 87% eind 2016.

Dan moeten de pensioenen verlaagd worden.

Het verschil (5%) inlopen door de verlaging van de pensioenen.

Verlaging uitsmeren over 10 jaar.

(In dit voorbeeld: in de loop van 2017 pensioenen met 0,5 % verlagen.)

Elk jaar opnieuw een evaluatie of verlagen van de pensioenen nodig is voor herstel binnen 10 jaar.

Vanaf 2019 zijn extra verlagingen mogelijk, als economische situatie slecht blijft, zie voor voorbeelden onze website.

Hoe beleggen we? (compartiment Haskoning)

Strategische beleggingsmix

	strategische mix %	feitelijke mix per 31-12-2015 % x € 1.000	
<u>Eigen vrij vermogen</u>			
Staatsobligaties	36,0%	37,4%	30.998
Bedrijfsobligaties	19,0%	19,3%	16.026
Aandelen ontwikkelde markten	40,5%	39,4%	32.706
Aandelen opkomende markten	4,5%	3,9%	3.223
Liquide middelen	0,0%	0,0%	0
	100,0%	100,0%	82.953
<u>Nieuwe opbouw</u>			
Staatsobligaties	45,0%	43,5%	5.299
Aandelen ontwikkelde markten	49,5%	50,5%	6.148
Aandelen opkomende markten	5,5%	5,6%	688
Liquide middelen	0,0%	0,3%	42
	100,0%	100,0%	12.177
Totaal belegd vermogen			95.130

Hoe beleggen we? (compartiment DHV)

Strategische beleggingsmix

	strategische mix %	feitelijke mix per 31-12-2015 % x € 1.000	
Staatsobligaties	35,0%	34,4%	250.127
Credits	10,0%	10,1%	73.139
Aandelen ontwikkelde markten	35,0%	36,1%	262.267
Aandelen opkomende markten	7,5%	7,4%	54.144
Vastgoed	7,5%	7,6%	55.155
Grondstoffen	5,0%	3,9%	28.493
Liquide middelen	0,0%	0,6%	4.158
Totaal belegd vermogen			727.483

Verantwoord beleggen

Uitgangspunten van het bestuur voor verantwoord beleggen zijn:

- 1 de uitkomst moet passen binnen beoogd rendement en/of risico dat voor het fonds resp. beleggingen is vastgesteld, gebaseerd op risicohouding, ALM-studie, etc.;
- 2 landen / ondernemingen / organisaties die maatschappelijk verantwoord opereren zullen op lange termijn beter presteren dan partijen die dit niet doen (en in ieder geval niet minder);
- 3 SPHDHV is transparant over het beleid en rapporteert over de voortgang.

Verantwoord beleggen

Uitwerking van het beleid is gebaseerd op drie vragen:

- 1 Waarop willen we extra inzetten?
(ofwel: welke ontwikkelingen willen wij extra stimuleren)
- 2 Wat is voor ons 'gewoon' duurzaam?
(ofwel: wat is voor ons het minimumniveau)
- 3 Wat willen we echt niet?
(sommige activiteiten uitsluiten)

Bij de vaststelling van het beleid gebruikt het bestuur de resultaten van het onderzoek onder deelnemers en gepensioneerden (september 2016).

**Dank voor jullie
aandacht**

Spreekuur